

NOMAZI ȘI NOMADISM ÎN CÂMPIA ROMÂNĂ? MORMINTELE DIN SECOLELE X–XII DE LA CIOCENI – TUMUL, JUD. PRAHOVA

Tiberiu VASILESCU^a, Dorin SÂRBU^b, Erwin GÁLL, Gabriel VASILE^d

^{a, b, c, d} Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România; e-mails: tiberiu.vasilescu@gmail.com, dorint.sarbu@gmail.com, erwin.gall@iabvp.ro, gsvasile@yahoo.com

Keywords: Romanian Plain, Cioceni ¹⁴C, tumulus, pastoral nomadism, lock ring, 10th–12th centuries, bioarchaeology

Abstract: Archaeological rescue excavations conducted on the A7 highway, Dumbrava – Mizil segment, resulted in the investigation of three graves buried within a tumulus, whose exact construction chronology could not be determined. One of the graves was oriented in the N–S direction, while the others were oriented in the W–E direction. As these burials contained only a simple lock ring as inventory, radiocarbon dating was carried out on two of the graves. The two ¹⁴C dates revealed a chronological gap between the burials. Thus, it can be concluded that the three graves – without forming a topographical unit (group, row) and with different orientations – were buried in different periods. Therefore, our hypothesis is that a nomadic lifestyle – specifically pastoral nomadism – existed, at least among some communities, from the second half of the 10th century to the mid-13th century, adapted to the geomorphological realities of the Romanian Plain.

Cuvinte-cheie: Câmpia Română, Cioceni ¹⁴C, tumul, nomadism pastoral, inel de buclă, secolele X–XII, bioarheologie

Rezumat: Săpăturile arheologice preventive efectuate în vederea realizării lucrărilor de construire a autostrăzii A7, tronsonul Dumbrava – Mizil, au avut ca rezultat descoperirea a trei morminte de înhumare într-un tumul a cărui construcție nu poate fi elucidată din punct de vedere cronologic. Unul dintre morți (M. 2) a fost înhumat pe direcția nord-sud, iar ceilalți doi (M. 1 și M. 3) în direcția est-vest. Având în vedere faptul că un singur mormânt avea ca inventar un inel de buclă, dintr-un aliaj de cupru și zinc, am recurs la datarea a două morminte cu ajutorul radiocarbonului. Cele două date ¹⁴C (secolele X–XI și XI–XII) relevă o distanță în timp între înmormântări, fapt ce demonstrează că tumulul în care au fost descoperite a fost utilizat în mai multe perioade. Astfel, avansăm ipoteza existenței, din a doua jumătate a secolului al X-lea până la mijlocul secolului al XIII-lea, unui stil de viață nomad, cel puțin pentru o parte a comunităților (nomadism pastoral), adaptat realităților geomorfologice ale Câmpiei Române.

1. INTRODUCERE

În vederea realizării lucrărilor de construire a autostrăzii A7 Ploiești–Buzău, în primăvara anului 2019 a fost efectuată evaluarea de teren de o echipă de arheologi din partea Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan”. Pe teritoriul UAT Dumbrava, în imediata apropiere de limita cu UAT Albești–Paleologu, la 1,3 km sud-est de localitatea Cioceni (Fig. 1), pe o terasă înaltă de pe malul drept al râului Cricovul Sărat, a fost identificat un tumul, puternic afectat de lucrările agricole, denumit ulterior Cioceni – Tumul / Cioceni Sit 2 (Fig. 2/1). Deși nu au fost descoperite fragmente ceramice la suprafață, s-a presupus că este un monument funerar ce aparținea începutului epocii bronzului.

Analiza hărților istorice a dus la o primă identificare a movei la sfârșitul secolului al XVIII-lea, în Harta Specht, *Lesser and Greater Wallachia (Oltenia and Muntenia)*¹

(Fig. 2/2). *Second Military Survey of the Habsburg Empire* (1859) (Fig. 2/3) ne arată starea arealului care face obiectul de studiu al acestui articol, imediat după primele acțiuni de sistematizare. *Planurile Directoare de Tragere* (Fig. 2/4) prezintă un relief foarte apropiat de cel din prezent, iar tumulul este reprezentat printr-un cerc cu raze. Pe malul drept al Cricovului Sărat, pe o rază de câțiva kilometri, mai este identificat un singur tumul², la aproximativ 3 km sud-sud-est de locul acestei descoperiri, acesta fiind înregistrat și pe *Planurile Directoare de Tragere*.

Cercetările arheologice au fost efectuate cu scopul de a descărca zona menționată de sarcină arheologică pentru a permite executarea lucrării „Execuție Lucrări Autostrada Ploiești–Buzău, Lot 1 Dumbrava – Mizil, km 0+000 – km 21+000”. Tumulul identificat se situa la km 7+550 – 7+575 ai viitoarei autostrăzi, într-o zonă de câmpie cu relief plat, întrerupt de câteva terase relativ înalte și cursuri de apă cu debite diferite, unele majore, altele minore, precum și de amenajări de natură funciară. Existența unei viroage chiar

¹ *Militärische Karte der kleinen oder oesterreichischen und grossen Walachei, welche beide zusammen aus 394 Sectionen bestehent, und wehrend dem Waffenstillstande zwischen der K.K.: und der türkischen Armee von Monat September 1790 bis Ende May 1791 durch den General-quartiermeister-staab unter der Direction des Obristen Specht geometrisch aufgenommen, und in das reine ausgezeichnet worden. Diese Karte ist in den halben Maastab der wiener Zoll zu 2000 Schritt*

in 108 Blaetter zusammengesetzt, cota D-XXVII-6. Accesibilă online la <https://maps.arcanum.com/en/map/romania-1790/>. Pentru detalii despre hartă vezi M.-C. Focșa 2017, p. 143–144.

² Tumulul de la Bărăitaru – *Movila Moiceanu*, Cod RAN 133036.07, <https://ran.cimec.ro/sel.asp?codran=133036.07>